

X. EMLÉKHELYEK ÉS TÁRGYAK

(Rovatvezető: PARÁDI Ákos)

ARTNER Ramona — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor

Kistollforgós Bocskay (tábori)- sapka és ékítményei.

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-2514-7901>

ORCID : <https://orcid.org/0000-0003-3368-2944>

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-4056-4025>

DOI: 10.31628/RTHXXII.2013.39-40-41-42N.238-258p

A mai értelemben vett Bocskay-sapka a XIX-XX. században tábori sapka elnevezéssel fejlődött ki az Osztrák-Magyar Monarchia haderejében. Először a dualizmus idejében a lovasok viselték a tábori sapkát. Később a két világháború közötti időszakban — elsősorban a vadászalakulatoknál, majd szinte a teljes magyar haderőben — általános viseletté vált.

A tábori sapkát általában minden alkalommal viselték, amikor a sisak viselete volt előírva azoknak, akik számára sisakot nem rendszeresítettek, illetve azon esetekben, amikor a fekete (tishti) sapka viselése nem volt megengedett. Szemernyőt alakzatban a csapat parancsnokának az utasítására lehetett lehajtani. Egyébként szükség szerint lehetett a sapkát lehajtott hordmódban is viselni. Rendkívül praktikus, jól bevált ruhadarab volt. Kis helyen elfért, lehajtott formában — a téli időszak kivételével — a zord időjárás ellen is védelmet nyújtott. Ugyanakkor az alakja és a díszítettsége a katonás és magyaros megjelenést segítette elő. Előállítására sem okozott túlzott nehézséget. Felhajtott állapotban a szemernyőt is felhajtották. Később azonban — amikor bőr-szemernyővel látták el a sapkát — már nem hajtották fel a szemernyőt.

Az alakulatok jelvényeit — szintén a monarchiai hagyományok nyomán — a sapka oldalán helyezték el a két világháború között is, de már a Bocskay-díszben, topánok nélkül (hegyivadások gyopár, a határvadászok kürt jelvényel stb.).

Az első világháború után a sapkát némileg módosították és még tollat is helyeztek rá, amely azonban nem volt azonos a tollforgóval. Az átalakított sapkát pedig Bocskay-süvegnek nevezték, bár a Bocskay-kalpag elnevezést is használták. A Bocskay-süveg két változatát is rendszeresítették, az egyiket a honvédség részére — kísérleti jelleggel, de nem vált be, így visszatértek az eredeti Bocskay (tábori) - sapkához — a másikat pedig a testőrség személyi állománya számára, amit a testőrök szolgálatban viseltek. A testőrség Bocskay-süvegén megjelenítették a rendfokozatokat, rendfokozati csikok és rendfokozati paszományok formájában a süveg felhajtásának a szegélyén. **(1.sz.melléklet)**

A honvédségnél rendszeresített Bocskay-süveg ugyan hasonlított a tábori sapkára, azonban szemernyővel nem rendelkezett, az oldala nyakvédőként nem volt lehajtható, ebből fakadóan a süveg elején nem voltak gombok, e helyett azonban úgynevezett homlokdísszel látták el. A haderő Bocskay-süvegén rendfokozati jelzéseket nem helyeztek el. **(II-III.sz.melléklet)** A honvédségi és a testőrségi Bocskay-süveg jelentős mértékben eltért egymástól.

A Bocskay-süveget rövid ideig használták, csupán 1919-1920-ban, majd visszatértek a dualizmuskori tábori sapkához, amelyet azonban — a rajta elhelyezett Bocskay-dísz nyomán — egyre inkább Bocskay-sapkának neveztek. A pontos elnevezés minden bizonnyal az lett volna, hogy Bocskaiy-díszítésű tábori sapka. Azonban a hivatalos megnevezés esetében is kezdetben felváltva használták a Bocskay-, illetve tábori sapka elnevezést, majd a kettőt együttesen „Bocskay (tábori) –sapka”, végül pedig a Bocskay Sapka elnevezést.

A Bocskay-sapka visszarendszeresítését követően pedig 1924-ben még rövidebb időtartamú sapkát rendszeresítettek új tábori sapka elnevezéssel, amit a köznyelv „panyókás sapka”-ként emlegetett. E sapkából csupán néhány példány készült. Gróf CSÁKY Károly honvédelmi miniszter még 1924 őszén kivonta a rendszeresítésből. A kivonást megelőzően azonban e sapkában avatták tisztté 1924-ben a Ludovika Akadémián a legfelső évfolyam akadémikusait. Az új főveget AGGHÁZY Kamil őrnagy a Hadimúzeum későbbi igazgatója, PÉTER Ferenc őrnagy hadnagy és PETHELY Gy. Lászlóm hadnagy iparművész tervezte. **(IV-VI.sz. melléklet)**

Miután a Bocskay-süveget a honvédségnél kivonták a rendszeresítésből az eredeti Bocskay (tábori) - sapkára ráhelyezték a rendfokozatok csíkok formájában történő jelölését. **(VII.sz.melléklet)** A két világháború közötti időszak kezdetén a Bocskay-sapkát tollal viselték. **(VIII.-IX.sz.melléklet)**

A Bocskay-sapkán a sapkarózsától a szemernyő két vége felé haladva helyezték el a rendfokozati jelzéseket, amelyet — a köpeny úján viselt rangjelzésekhez hasonlóan — zsinórral jelöltek. A tábori sapka elnevezést fokozatosan váltotta fel a Bocskay-sapka név.

A Bocskai-sapka végső formáját a csendőrségnél az úgynevezett kistollforgó elhelyezésével nyerte el. **(IX.sz.melléklet)** Ezt megelőzően nem felhajtható bőr szemernyővel látták el. Álsziját is rendszeresítette a sapkára melyet, ha nem használtak, a felhajtott rész alatt hordtak a sapka és a szemernyő csatlakozásánál. **(X.sz.melléklet)** A Bocskay-sapkán alkalmazott két gomb megegyezett a katonák számára rendszeresített kis gombokkal. **(XI.sz.melléklet)**

„ A tábori sapka

A tábori sapka a fejrészből, a sapkarózsából, a rendfokozati jelekből, a nyakvédőből, a szemernyőből, a Bocskay-díszből és a sastollból áll.

A sapka a tisztek és hasonló állásúak részére finom, a rangosztályba nem sorolt havidíjasok részére félfinom, a legénység részére közönséges anyagból gyártott sapkaszővetből készül.

A felsőrészből és a két oldalrészéből összevarrott *fejrészt* a legénységi sapkánál tábori barna bélésvászonnal, a rangosztályba nem sorolt havidíjasoknál, a tisztelnél és hasonló állásúaknál hasonszínű gyapotbélés szövettel (vagy clottal) van bélelve és a belső alsó széle mentén veritékbőrrel borítva.

A fejrész előrészén a sapkarózsa és a rendokozati jelek vannak alkalmazva.

A 3 cm átmérőjű kb. 8-10 mm vastag domborított *sapkarózsa* alakját a 9. számú ábra mutatja és az őrmesteren aluli legénység részére sötét kávébarnára oxidált tombakból (pótlásul horganybádogból) vagy sötét kávébarnára bevont vasbádogból van sajtolva, a rózsza belseje nemzeti színben van díszítve. A sapkarózsa az őrmesteren felüli altisztek és a rangosztályba nem sorolt havidíjasok részére szorosan zárkózó ezüst, a tisztek és hasonló állásúak részére arany sodralékból készült, középen nemzeti színű domborított *zománc* betéttel. A színek vízszintesen fekszenek. A legénységi sapkarózsa lapos hátsó részére egy vékony, rövidsodrony van felerősítve, amellyel a sapkarózsa a sapkához erősítetik . . .

. . . . A két részből összetűzött *nyakvédő* a fejrész alsó szélén a szemernyőig terjedően van felvarrva. A nyakvédőt kétrétben a fejrész köré hajtjuk és balszárnját a jobbszárnynon alkalmazott 15 mm átmérőjű mintázott két kis gombra gomboljuk. A kis gombok az őrmesteren aluli legénységnél sötét kávébarna színűek, az őrmesteren felüli altisztelnél és a rangosztályba nem sorolt havidíjasoknál ezüstözöttek, a tisztelnél és hasonló állásúaknál homályosan aranyozottak.

A *szemernyő* kétrétben összehajtott sapkaszínű posztóból készül, kb. 6-7 cm a legnagyobb szélességben és könnyen fel- és lehajtható.

A vízszintesen és részarányosan 3 topánzsinor — *Bocskay-dísz* — a sapka baloldalán a nyakvédőre, a felső szélén 4,5 cm széles és a sapka alsó szegélyétől 1 cm-re alkalmazott ▽ háromszög alakban lenyúló, az illető fegyvernemnek, illetve állománycsoportnak megfelelő színű és minőségű hajtókaposztódarabra akként van felvarrva, hogy a hajtókaposztódarab hosszközepe a sapka baloldalának a 2. ötödére essék.

A kettő sapkahajtóka a 10. számú ábra szerint alkalmazandó.

A *topánok* két gömbölyű és egyenként 3 mm vastag zsinórból készülnek, melyeket középükön egy szövött gyűrű tart össze, végükön a pedig a zsinór anyagából készült galambkosárcák borítanak.

A topánzsinórok hossza: felsőzsinór 5,6 cm, középső 4,4 cm, alsózsinór 3,4 cm.

A galambkosárcák átmérője 1,2 cm.

A sapka-topánok (zsinórozás és galambkosár) anyaga tisztelnél és hasonló állásúaknál arany, az altisztelnél és a rangosztályba nem sorolt hadvidéjasoknál ezüst, örmestertől lefelé a legénységéknél sötét kávébarna gyapju (vagy cérnázott pamut) fonal.

A kb. 20 cm hosszú sastoll (vagy barnásszürkére festett libatoll, esetleg eredeti színű pulykatoll), különös alkalmakkor a sapka elülső részén nyer elhelyezést.

A tollat akként kell a fejrész elülső részén alkalmazott két cérnahurokba beleerősíteni, hogy a sapkarózsától 2cm-re balra oldalt hajoljon. Erre a célra csak jobboldali szárnyakból vett tollak felelnek meg.

A két cérnahurok a tábori jelvény feltűzésére is szolgál, a toll és a tábori jelvény egyszerre azonban nem viselhető.

A sapka magassága elől 10-12 cm, hátul 7-8 cm.”¹

A tábori (Bocskay) sapkán a rendfokozatokat csíkok formájában tűntették fel. A rendfokozati csíkok a sapkarózsától kiindulva „V” alakban két oldal futottak a szemernyőig.

„Rendfokozati jelek a tábori sapkán.

A rendfokozatok a tábori sapkán rendfokozati csíkokkal és rendfokozati paszománnyokkal jelöltetnek meg. A rendfokozati csíkok és paszománnyok a sapka elülső részén, a sapkarózsa alatt derékszög alakban varratnak fel. A rendfokozati csíkok mindig a rendfokozati paszománnyok alatt erősítetnek fel.

A rendfokozatok feltüntetésére a következő jelek szolgálnak.

Tiszteteknél:

örvezető	1 keskeny 4,5 mm rendfokozati csík,
tizedes	2 keskeny 4,5 mm rendfokozati csík,
szakaszvezető	3 keskeny 4,5 mm rendfokozati csík,

A tisztetek rendfokozati csíkjai a fegyvernem (állománycsoport) számára rendszeresített hajtókaposztóból készül.”²

„Altiszteteknél:

örmester	1 ezüst rendfokozati csík,
törzsörmester	2 ezüst rendfokozati csík,
tiszthelyettes	3 ezüst rendfokozati csík,

A rendfokozati csíkok 3 mm szélesek és ezüstoffonalból készülnek.”³

„Alhadnagy 1 6 mm széles ezüst sáv”⁴

„Tiszteknél:

hadnagy	1 keskeny 4,5 mm rendfokozati csík,
főhadnagy	2 keskeny 4,5 mm rendfokozati csík,
százados	3 keskeny 4,5 mm rendfokozati csík,
őrnagy	1 széles 8 mm rendfokozati paszomány és 1 keskeny 3 mm rendfokozati csík,
alezredes	1 széles 8 mm rendfokozati paszomány és 2 keskeny 3 mm rendfokozati csík,
ezredes	1 széles 8 mm rendfokozati paszomány és 3 keskeny 3 mm rendfokozati csík,

„Tábornokok

tábornok	1 széles 14 mm rendfokozati paszomány és 1 keskeny 3mm rendfokozati csík.
altábornagy	1 széles 14 mm rendfokozati paszomány és 2 keskeny 3mm rendfokozati csík.
táborszernagy	1 széles 14 mm rendfokozati paszomány és 3 keskeny 3mm rendfokozati csík.
vezérezredes	ugyanolyan, mint a gyalogsági táborszernagyé, csak hogy a rendfokozati csíkok középsője hullám alakban vonul végig.
tábornagy	1 széles 30 mm rendfokozati paszomány.” ⁵

Érdekes jelenség állt elő a Magyar Királyság fegyveres szervezetei egyenruházata tekintetében. Ugyanazon elnevezést használták egyre inkább az Osztrák-Magyar Monarchia lovasságától örökölt és némileg módosított fejfedőre, mint a Bocskay haderő tagjai által viselt sapkának az újjáteremtett változatára. Ennek ellenére azonban a névazonosság és a mögötte eltérő tartalom nem okozott gondot, mivel az eredeti Bocskay főveget jól behatárolható körben a Magyar Királyi Testőrségnél használták csupán.

Az egyre inkább Bocskay-nak nevezett tábori sapka mellett tehát, a Magyar Királyi Testőrségnél az eredeti Bocskay sapkának megfelelő fejfedőt hordtak a testőrök.

„A Magyar Királyi Testőrség egyenruházata Sapkák

. . . A testőr szolgálatban *Bocskay-süvegett* hord a tábori sapkánál előírt rendfokozati jelekkel. A rendfokozati jelek a Bocskay-süvegen nem derékszög alakban, hanem a süveg felhajtásának a külső szélén körös-körül felvarrva alkalmaztatnak. A süveg alkalmazott topán zsinórok és rendfokozati jelek a rendfokozatnak megfelelően ugyanolyan anyagból készülnek, mint a

tábori sapkánál. A baloldali szárnyakból vett sastollak, továbbá sapkajelvények a tisztelnél és a testörlegénységnél egyforma kivitelűek, csupán a sapkajelvények tisztelnél acélszürkére oxydált ezüstözött fémből, míg a legénységnél acélszürke öntvényből készítenők.”⁶

A Magyar Királyi Testörsegnél rendszeresített Bocskay-süvegtől jelentős mértékben eltérő Bocskay-süveget vezettek be a Magyar Királyi Honvédségnél. Igaz ugyan, hogy e fejedőnek is Bocskay-süveg volt a neve, azonban csupán néhány évig tartották rendszerben.

„A Bocskay-süveg. A Bocskay-süveg leírása.

A Bocskay-süveg elüli nézetét az 1.sz., a baloldali nézetét a 2.sz. ábra mutatja, amely a fejrészből, a homlokdíszből, a sapkarózsából, a sastollból, illetve a fehér kócsagforgóból és a Bocskay-díszből áll.

A *fejrész* áll a karimából és a tucsakból. A fejrész karimája az összes tisztelnél finom fekete kamgarn szövetből, a tucsakja a fegyvernemelnél gyalogság, lovasság, tüzérség, műszaki csapatok, összekötő csapat, autócsapat, vonatcsapat és egészségügyi csapatnál, továbbá a tábornokoknál és a helyi alkalmazású tisztelnél finom hajtókaposztóból, a *vezérkari szolgálatot teljesítő tisztelnél* fekete bársonyból, a többi állománycsoportbeliennél finom fekete kamgarn szövetből készül. A tucsak oldalrésze és földérsze a *vezérkari szolgálatot teljesítő tisztelnél* világos skarlátvörös hajtókaposztó szegéllyel van összevarrva.

A karima enyvezett vászonnal vagy mindkét oldalán fényezett lemezzel van merevítve. A karimából és a tucsakból összevarrott fejrész gyapotbélésszövettel, vagy clottal, esetleg selyemmel van bélelve és a belső alsó széle mentén veritékbőrrel van borítva. A fejrész karimájának előrszén a homlokdísz és a sapkarózsza a sastoll (1.sz. ábra.) illetve kócsagforgó (3.sz. ábra) nyer elhelyezést.

A *homlokdísz* (4.sz. ábra) áll a domborított, mindkét oldaláról babér- és tölgyfagallyakkal díszített Magyarország címeréből és az azon nyugvó dicsfényenyl övezett magyar szent koronából. A címer és a korona alapja matt arany, a kiálló részek (a kereszt, a koronarészletek, a négy folyó, a kontúrok és a címer választóvonala) fényesen polírozottak. A babér- és a tölgyfalevelek kidomborodó hajlásrészei szintén itt-ott fényesen polírozottan készülnek, a babér- és tölgyfagally gyümölcs pedig ugyancsak fényes. A homlokdísz alakja aranyozott tom-pakbádognból, vagy sárgarézbnl van sajtolva és a süveg karimájára akként van felerősítve, hogy a címer középvonala a karima elülső részének a közepére jusson. A homlokdísz 6 cm. magas és legnagyobb szélessége alul 6.2 cm.

A 8-10 mm vastag domborított *sapkarózsza* (5.sz. ábra) szorosán zárkózó aranysodralékból készül, középen nemzeti színű, domborított tojásdad alakú zománcbetéttel. A színek vízszintesen fekszenek. A sapkarózsza lapos hátsó részén egy 7 cm. Hosszú huzalnyelv van alkalmazva, amelyre a toll bedugására egy kúpdad hüvely van forrasztva.

A *sastoll* szára nélkül kb. 30 cm. hosszú és fő- törzstisztek (hasonál-lásúak) részére szolgál. A sastollat alul a sapkarózsa fölött 3.5 cm. hosszú fekete göndörített tollak takarják, amelyeket egy aranyfonadékból készült makk fogja össze.

A 32 cm. hosszú fehér *kócsagforgó* (3.sz. ábra) nyele aranyfonadékból álló makkal van ellátva, melynek illesztékhelyét 3.5 cm hosszú fekete göndörített tollak takarják. A kócsagforgó a tábornoki kar részére szolgál.

A sastollat, illetve a kócsagforgót a sapkarózsa kúpdad hüvelyébe és a sapkarózsaival együtt a karima elülső részén — belülről — alkalmazott hüvelyébe akként dugjuk, hogy a sastoll, illetve kócsagforgó kissé balfelé hajoljon.

A *Bocskay-dísz* a hajtókapasztó alátéttel kivitele olyan, mint a táborig sapka Bocskay-díszé.

A karima magassága elől 6.5-7 cm., hátul 7.5-8 cm., oldalt 9-9.5 cm.

A Bocskay-süveg viselése.

Általában minden alkalmakkor, amidőn az attila előírt, illetve megengedett viselet.

Udvari ünnepek, szolgálaton kívüli ünnepélyek, templomi kirendelések, esküvők és hasonló alkalmakkor a kalpag a sastollal, illetve kócsagforgóval, egyéb alkalmakkor, bálók, színház stb. pedig toll (kócsagforgó) nélkül viselendő.”⁷

Jegyzetek

¹ Szabályzat a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg új egyenruházatáról.

² Egyenruhasabályok

³ Loc.cit.

⁴ Loc.cit.

⁵ Loc.cit.

⁶ Egyenruhasabályok

⁷ 213 228/1919.HM.r. ; Szabályzat a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg új egyenruháza tárol. ; 13 672/1924.HM.kr.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

SZABÁLYZATOK

Szabályzat a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg új egyenruházatáról

Egyenruhasabályok.

JOGSZABÁLYOK

213 228/1919.HM.r.

13 672/1924.HM.kr.

Szabályzat a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg új egyenruházatáról

Budapest, 1920, Központi Sajtóvállalat. A 26/3. függelék. 1.sz. pótlap.

Egyenruhasabályok. Budapest, 1924, Központi Sajtóvállalat. A-26/3.számú függelék, 2. számú pótlék. 107. ábra.

— 213 228/1919.HM.r. Egyenruhaváltozások.

Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára, XLV.évf. (1919) 55.sz. 207-218.p.

— 13 672/1924.HM.kr. társasági díszruha, szolgálati díszjelvények, díszsisak és tábornoki díszmagyar egyenruha rendszerítése.

Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára, LI.évf. (1924) 24.sz. 257 260.p.

Mellékletek jegyzéke:

I.sz. melléklet

A Magyar Királyi Testőrség Bocskay-süvege. -

II.sz. melléklet

A haderő Bocskay-süvege.

III.sz. melléklet

A haderő Bocskay-süvegének homlokdíszje és sapkarózsája.

IV.sz. melléklet

Az új tábori „panyókás”- sapka homlokdíszje.

V.sz. melléklet

Az új tábori „panyókás” sapka

VI.sz. melléklet.

Rendfokozati jelzések az új tábori „panyókás”- sapkán

VII.sz. melléklet

Tiszti és tábornoki rangjelzések a Bocskay (tábori)- sapkán.

VIII.sz. melléklet

Bocskay (tábori) sapka felhajtott, illetve lehajtott szemernyővel és nyakvédővel, valamint pulykatollal.

IX.sz. melléklet

Bocskay (tábori)- sapka sapkarózsája, tolla és hajtókája.

X.sz. melléklet

Bocskay (tábori)- sapka Bocskay díszje, tollforgóval és bőrszemernyővel, valamint lehajtott nyakvédővel.

XI.sz. melléklet

A Magyar Királyi Honvédség és a társ fegyveres testületek katona állományú tagjainak egyenruhájára rendszeresített gombok.

XII.sz. melléklet

Bocskay-sapka a Magyar Királyi Csendőrségnél 1943-ban.

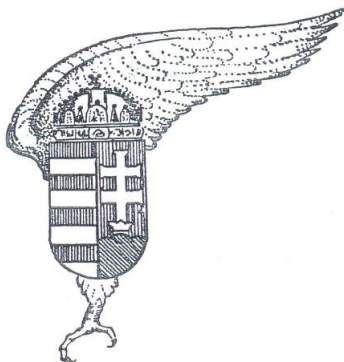
XIII.sz. melléklet

*Tollforgós Bocskay-sapka viselése a II. világháborúban.
(Honvéd és Wehrmacht közös csendőr járőr.)*

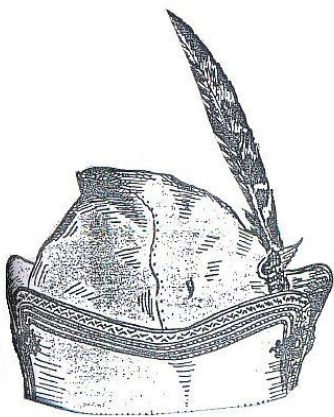

I.sz. melléklet

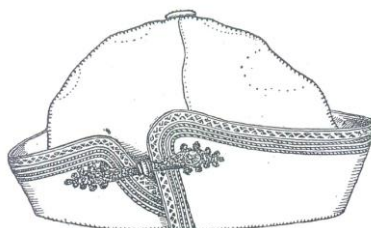
A Magyar Királyi Testőrség Bocskay-süvege.

A testőrség Bocskay-süvegének sapkajelvénye

A testőrség Bocskay-süvegének előlnézete

A testőrség Bocskay-süvegének baloldali nézete

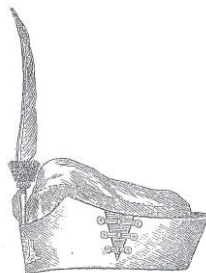
Forrás ! *Egyenruhaszabályok*. Budapest, 1924, Központi Sajtóvállalat. Á-26/3.számú függelék, 2. számú pótlék. 107. ábra.

II.sz. melléklet

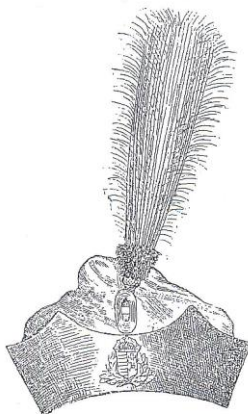
A haderő Bocskay-süvege.

Bocskay-süveg
előlnézete

Bocskay-süveg
baloldali nézete

Bocskay-süveg kócsagforgóval tábornokok részére

Forrás ! - 213 228/1919.HM.r. Egyenruhaváltozások.

Rendeleti közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára, XLV.évf. (1919) 55.sz. 207-218.p.

- *Szabályzat a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg új egyenruházatáról.*

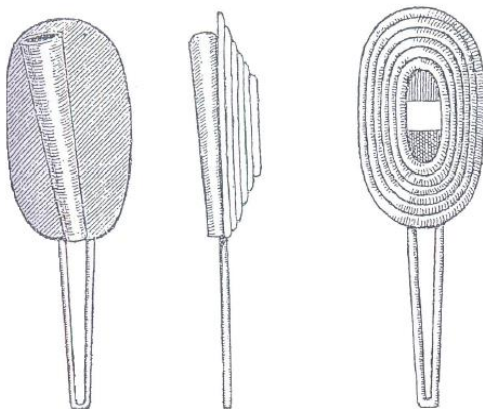
Budapest, 1920, Központi Sajtóvállalat. A-26/3. számú függelék.

III.sz. melléklet

A haderő Bocskay-süvegének homlokdíszje és sapkarózsája.

Homlokdísz a haderő Bocskay-süvegéhez

Sapkarózsa a haderő Bocskay-süvegéhez

Forrás ! 213 228/1919.HM.r. Egyenruhaváltozások.

Rendeleti közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára, XLV.évf. (1919) 55.sz. 207-218.p.

- Szabályzat a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg új egyenruházatáról.

Budapest, 1920, Központi Sajtóvállalat. Á-26/3. számú függelék.

IV.sz. melléklet

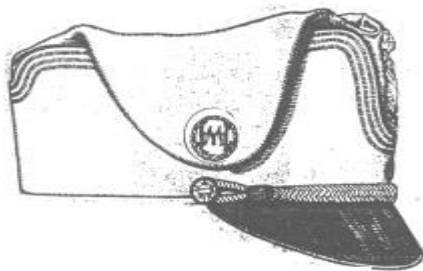
Az új tábori „panyókás” sapka homlokdíszje.

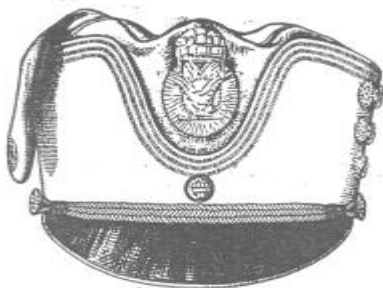
Forrás ! *Egyenruhaszabályok*. A-26/3. függelék.
Budapest, 1924, Központi Sajtóvállalat.

V.sz. melléklet

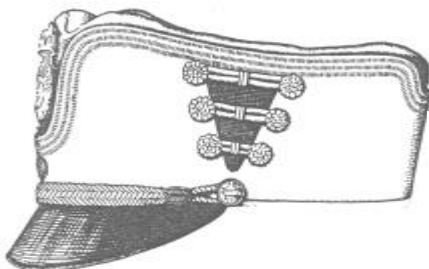
Az új tábori „panyókás” sapka.

Jobboldali nézet

Előlnézet

Baloldali nézet

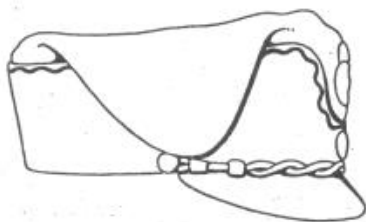
A sapka alapszíne a tábori-szürke volt ugyan, azonban a panyókának, a sapkatetőnek és a homlokdísz alapszövetének, valamint a Bocskay-dísz topánjainak háromszög talpázatának a színe a fegyvernem-szint követte. A jobbra lehajló panyókát HM betűk díszítették. Gombok, haderőnem szerint.

Forrás ! *Egyenruhaszabályok*. A-26/3. függelék.

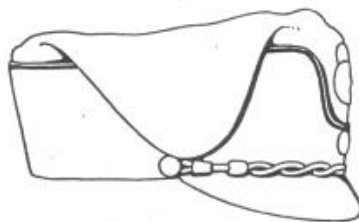
Budapest, 1924, Központi Sajtóvállalat.

VI.sz. melléklet

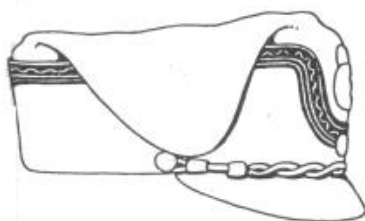
Rendfokozati jelzések az új tábori „panyókás” sapkán.

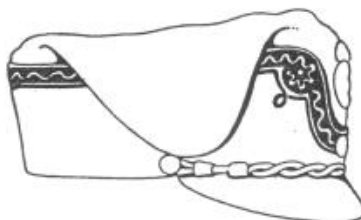
alhadnagy

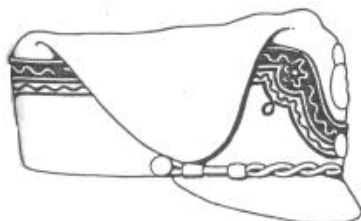
hadnagy

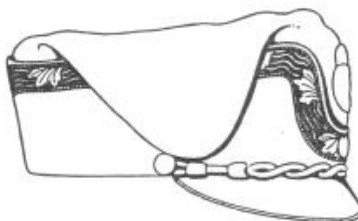
alezredes

tábornok

vezérezredes

tábornagy

Forrás! *Egyenruhaszabályok*. A-26/3. függelék.
Budapest, 1924, Központi Sajtóvállalat.

VII.sz. melléklet

Tiszti és tábournoki rangjelzések a Bocskay (tábourni) sapkán.

a, zászlósi rendfokozat*

b, hadnagyi rendfokozat

c, főhadnagyi rendfokozat

d, századosi rendfokozat

e, őrnagyi rendfokozat

f, alezredesi rendfokozat

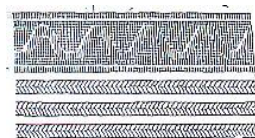
g, ezredesi rendfokozat

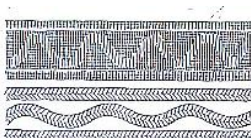
h, tábournoki rendfokozat

i, altábournagyi rendfokozat

j, gyalogsági, lovassági, tüzérségi és műszaki, ez utóbbi tábornorsernagyi elnevezésű tábornoki rang.**

k, vezérezredesi rendfokozat

l, tábournagyi rendfokozat***

Megjegyzés: A katonai rangrendszer a feltüntetett formában a vizsgált időszak végére alakult ki, a korábbi változtatások bemutatásától eltekintettem.

*1931-től. **E rangnak a rendszerből való kivonásával kapták meg e rangot viselők az 1915-ben rendszerbe állított vezérezredesi rangot, amelybe viszont addig nem léptettek elő senkit.

***Az altábournagyi rangnak egyetlen viselője volt József főherceg, aki még az Osztrák-Magyar Monarchia végnapjaiban kapta ezen rangot. Az altábournagyi rendfokozat háború időszakában volt adható. Később senkit sem neveztek ki ebbe a rangba. A kormányzónak ugyan felajánlották, de ő nem fogadta el.

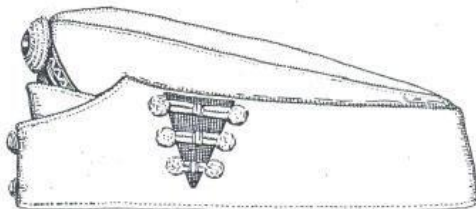
Forrás! - *Egyenruhaszabályzat*.

Budapest, 1924, Központi Sajtóvállalat. A-26/3. számú függelék. Rendfokozati jelek a táborni sapkán.

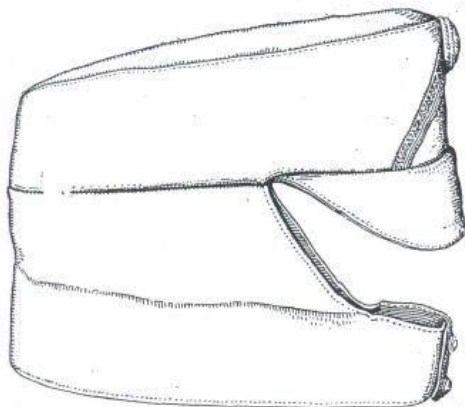
VIII.sz. melléklet

Bocskay (tábori)- sapka felhajtott, illetve lehajtott szemernyővel és nyakvédővel, valamint pulykatollal.

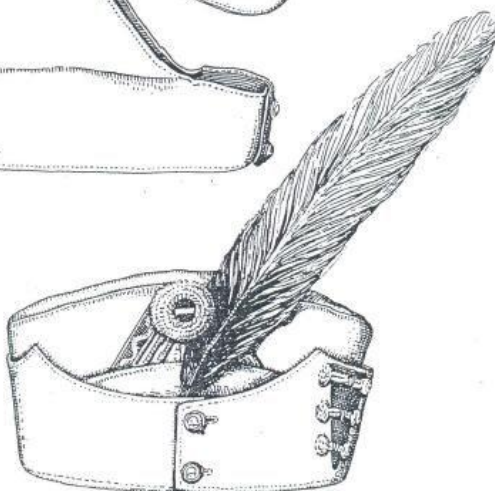
Bocskay (tábori)-sapka
baloldali nézete

Bocskay (tábori)-sapka
Jobboldali nézete

Bocskay (tábori)-sapka
előlnézete

Forrás ! *Szabályzat a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg új egyenruházatáról.*
Budapest, 1920, Központi Sajtóvállalat. A-26/3. függelék. 1.sz. pótlap.

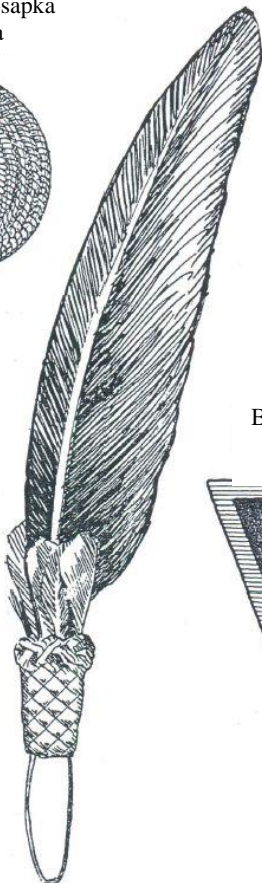
IX.sz. melléklet

Bocskay (tábori)- sapka sapkarózsája, tolla és hajtókája.

Bocskay (tábori)-sapka
sapkarózsája

Bocskay (tábori)-sapka
tolla

Bocskay (tábori)-sapka
hajtókája

A toll lehetett sas, barnásszürkére festett liba, esetleg eredeti színű pulykatoll.
A hajtóka felvarrott volt, amelyen a topánok helyezkedtek el (Lásd előző mellékletet).

Forrás ! *Szabályzat a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg új egyenruházatáról.*
Budapest, 1920, Központi Sajtóvállalat. A-26/3. függelék. 1.sz. pótlap.

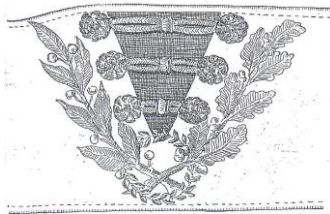
X.sz. melléklet

Bocskay (tábori) sapka Bocskay dísz, tollforgóval és borszemernyővel, valamint lehajtott nyakvédővel.

Bocskay-dísz
Babér- és tölgyfagalykkal a tábori sapkán
az V – III. rangosztályba tartozók részére.

Határavadász borszemernyős és
tollforgós tábori sapka
felhajtott állapotban vadászskürttel.

Hegyivadász borszemernyős és
tollforgós tábori sapka
lehajtott állapotban havasi gyopárral

Fonás! 9138/1941.HM.r. hegyi alakulatok részére sapka és megkülönböztető jelvény rendszere-
sitése. *Honvédségi közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára.* LXVIII.évf. (1941) 12.sz.
193-194.p.

Bocskay-dísz
Babér- és tölgyfagalykkal a tábori sapkán
az II – I. rangosztályba tartozók részére.

XI.sz. melléklet

**A Magyar Királyi Honvédség és a társ fegyveres testületek
katona állományú tagjainak egyenruhájára rendszeresített gombok.**

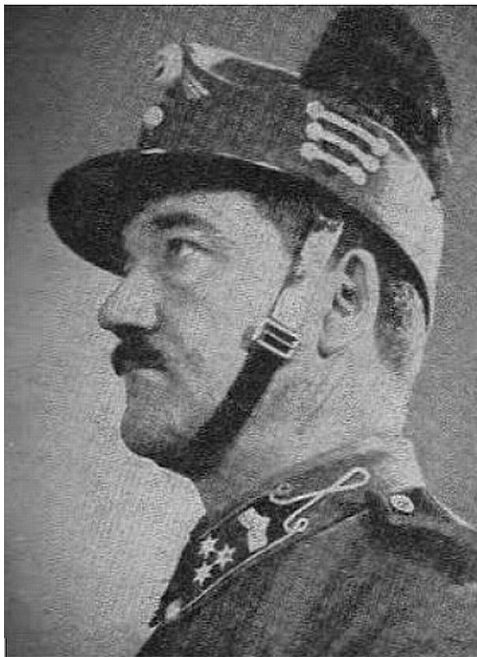
A tábornokok és tisztek számára arany, az altisztek részére ezüst, a tisztesekeknek pedig sötét kávébarna színű gombot rendszeresítettek. A tábori sapkára a kisméretű gombot varrták. A szárazföldi haderőnem számára ezeket a gombokat rendszeresítették. Ettől eltérő — méretében és alakjában megegyező, motívumában azonban módosított — volt a folyami erők és a légi-erők gombja. A folyami erők gombjain például a korona alatt horgonyt ábrázoltak.

Forrás ! - *Egyenruhaszabályzat.*

Budapest, 1924, Központi Sajtóvállalat. A-26/3. számú függelék. Rendfokozati jelek a tábori sapkán.

XII.sz. melléklet

Bocskay-sapka a Magyar Királyi Csendőrségnél 1943-ban.

Forrás ! - *Csendőrségi Lapok*, XXXIII.évf. (1943) 19.sz. 583.p.

- 802 355/1943.HM.kr. az új szemernyős csendőrségi tábori sapka viselési módjának szabályozásáról. *Csendőrségi Közlöny*, (1943) 33.sz.

XIII.sz. melléklet

**Tollforgós Bocskay-sapka viselése a II. világháborúban.
(Honvéd és Weermacht közös csendőr járőr.)**

Forrás ! <http://www.medals.extra.hu>